

2015-08-28

Ert dnr:
M2015/2507/Ee

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Andreas Hagnell

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm
m.registrator@regeringskansliet.se
m.remiss-energi@regeringskansliet.se

Förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergibygnader

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är positivt till en stegvis utveckling av skärpta och mer teknikneutrala energikrav i byggregler och för nära-nollenergibygnader.
- Den föreslagna viktningsfaktorn för el på 2,5 är en klar förbättring jämfört med dagsläget, men fortfarande så låg att den skulle styra bort från fjärrvärme i flerbostadshus. Kraven måste vara neutrala till valet av energikälla, och ställas i form av nettoenergi, värmeeffektbehov eller en högre viktningsfaktor för el.
- SKL avstyrker att viss förnybar energi ska räknas bort från byggnadens energi-användning. Det ger en godtycklig styrning till vissa energisystem och hanteras bättre av andra styrmedel.
- SKL förordar en mindre kraftig och mer stegvis skärpning än föreslagen kravnivå för flerbostadshus samt att högre krav kan ställas i vissa områden/kommuner. Den föreslagna nivån bygger inte på någon väldokumenterad prestanda och torde klaras av få byggföretag med rimlig ekonomi och endast under vissa förutsättningar.
- Kravet är inte utformat så det möjliggör jämförbarhet och kontroll. Boverket bör tillhandahålla mallar och kalkyler för kontroll och utveckla energideklarationerna för uppföljning av färdiga projekt.
- Fler lokalkategorier eller fler referensvärden för olika verksamheter och brukande måste utvecklas och tillämpas eftersom lokalfastigheter av olika typer har markant olika förutsättningar för sin energiförbrukning.

Synpunkter

Energieffektivitet en viktig fråga för kommuner och landsting

Kommuner och landsting verkar aktivt för energieffektivt byggande både som samhällsaktörer och stora fastighetsägare. Många kommuner har ställt krav på byggande vid försäljning av kommunal mark. SKL presenterade 2013 en egen rekommendation för kommuners kravställande vid byggande av flerbostadshus på kommunal mark.

Byggreglerna ska inte gynna vissa former av förnybar energi på bekostnad av andra

Ett stort problem med båda dagens och föreslagna byggregler med deras fokus på levererad (köpt) energi är att de blandar energiförsörjning och energibehov, vilket

medför att viss energiförsörjning gynnas beroende på dess placering. Reglerna styr bort från fjärrvärme (ett oftast klimatsmart och resurseffektivt gemensamt system) och främjar elanvändning i värmepumpslösningar på fastigheten (trots att el är en högvärdig energiform med flera andra användningsområden med större koldioxidnytta). Solenergi producerad på fastigheten gynnas framför produktion av solenergi och annan förnybar energi i gemensamma anläggningar utanför tomtgränsen. Omvandling av biobränsle på fastigheten missgynnas. I regel gynnas individuella lösningar framför gemensamma energisystem.

Vid val av de gynnade energislagen kan själva byggnaden göras mer energikrävande, med sämre klimatskal, sämre värmeåtervinning och större behov av energitillskott under den kallare delen av året, då energin i regel är som dyrast och mest miljöpåverkande. Detta trots att byggnaden kan förväntas ha en längre livstid än de energisystem den inledningsvis förses med. Detta skapar en fastlåsning till vissa energisystem i strid mot Plan- och byggförordningens krav att uppvärmningssystemet ska utformas så att man utan omfattande ändringar kan använda skilda energislag.

Förslaget tar inte hänsyn till att fastighetssektorn i Sverige redan försörjs av i huvudsak förnybar energi och att det finns flera andra verksamma styrmedel för utbyggnaden av förnybar energi. SKL anser att val av energisystem ska kunna göras utifrån marknadsmässiga förutsättningar och generella styrmedel för förnybar energi, såsom koldioxidskatt, gröna elcertifikat, investeringsstöd, skattebefrielse och skattereduktion för solenergi. Det förutsätter att byggreglerna inte premierar vissa energisystem, vilket risken ökar för ju skarpare byggreglerna blir.

Därför bör inte fritt flödande energi som t.ex. lokalt producerad solenergi få räknas bort från byggnadens energianvändning. SKL avstyrker förslaget att utvidga avdraget till fritt flödande energi och lagring i anslutning till fastigheten. (Vilket exempelvis skulle tillåta lagring av solenergi på fastigheten i batterier men inte i form av ved.)

Huvudfokus i energihushållningskraven bör ligga på byggnadens energibehov och inte på dess energiproduktion och energiomvandling. En mer teknikneutral lösning vore krav på nettoenergi (vilket också utredningen konstaterar) eller byggnadens effektbehov (vilket begränsar värmeförlusterna när energisystemet är som mest belastat och utgör en mindre och enklare del av en normal energiberäkning, vilket underlättar tidig granskning innan byggstart). Med kompletterande krav på effektiva värme- och kylanläggningar skulle sådana krav mycket väl uppfylla Energiprestandadirektivet (till skillnad från vad utredningen säger).

En mer rättvis viktningsfaktor för el är ett positivt men inte tillräckligt steg mot mer teknikneutrala krav

Den föreslagna viktningsfaktorn för el på 2,5 är en förbättring jämfört med dagens faktor i klassningen av elvärmda och ej elvärmda byggnader på cirka 1,7 efter avräknad fastighetsel. Att faktorn tillämpas på alla uppvärmning är en förbättring

jämfört med dagsläget där en betydande del av uppvärmningen kan ske med el (frånluftsvärmepump) utan att byggnaden hanteras som elvärm.

Att sätta viktningsfaktorn på el utifrån ett medelvärde för frånluftsvärmepumpar i småhus gör dock fortfarande att reglerna styr bort från fjärrvärme i flerbostadshus, till geoenergianläggningar eller frånluftsvärmepumpar med fjärrvärme enbart som spetsenergi (oavsett om detta är ekonomiskt motiverat eller inte).

En något högre viktningsfaktor för el behövs om inte mer teknikneutrala krav ställs på nettoenergi eller maximalt effektbehov. En faktor 3 vore mer rimlig, åtminstone för flerbostadshus och lokaler. Den motsvarar en mer genomsnittlig basnivå för COP-faktor för värmepumpar, men ligger fortfarande i underkant. Faktorn 3 motsvarar även ett effektivitetskrav för el från prop. 2005/06:145, gäller redan för elkyla jämfört med fjärrkyla i dagens byggregler.

Även tuffare krav på klimatskalets täthet och U-medel som tar hänsyn till byggnadens formfaktor skulle göra kraven mer teknikneutrala till val av uppvärmningssystem.

Nivåer som är både utmanande och rimliga med möjligheter att gå före

SKL förordar en mindre kraftig och mer stegvis skärpning än föreslagen kravnivå för flerbostadshus. Med föreslagen minskning till 55 kWh/m² för flerbostadshus i klimatzon 3 jämfört med den pågående sänkningen från 90 till 80 kWh/m² 2016 skulle Boverket gå från en tidigare mycket restriktiv linje till en nivå som få byggföretag torde klara med rimlig ekonomi och endast under vissa förutsättningar. En sådan skärpning riskerar att hämma bostadsbyggandet.

Förslaget bygger inte på någon väldokumenterad prestanda, utan enbart på intervjuer utan tydliga preciseringar samt modellkörningar. Förslaget är betydligt skarpare än dagens passivhusregler för flerbostadshus. (Vid en tillämpning av referensvärden från byggbranschens samarbete i Sveby samt hänsyn till olika utformning och läge lämnas bara 5-15 kWh för uppvärmningen). Förslaget är också betydligt skarpare än SABOS Kombohus som bedöms använda 65 kWh/m² vid tillämpning av Svebys schablon för varmvatten (inte 60 som utredningen anger). SKLs tidigare rekommendation¹ för kommuners kravställande vid byggande av flerbostadshus på kommunal mark ligger på 70 kWh/m², vilket också är den nivå där utredningen angivit mycket positiva förutsättningar för teknik och kostnader.

För småhus är förslaget betydligt slackare. Med nivån 80 kWh/m² lämnas uppåt 60 kWh/m² till uppvärmning eftersom småhus använder betydligt mindre varmvatten och fastighetsel.

SKL förordar även en möjlighet för kommuner att ställa högre krav när det finns marknadsförutsättningar samt att sådana krav samordnas. Det kan exempelvis göras som i Danmark där kommuner i detaljplan för områden kunnat ställa krav på en

¹ Se www.skl.se/byggkrav.

fastlagd framtida högre nivå i statliga byggregler. Därtill är en större samordning med andra nordiska länders byggregler önskvärd för att harmonisera byggmarknaden.

Krav och system måste möjliggöra jämförbarhet och kontroll

Förslaget saknar preciseringar av nödvändiga beräkningsförutsättningar och referensvärden, vilket gör tillämpningen mycket osäker och omöjliggör kontroll. Det kommer undergräva förtroendet för kraven och snedvrیدا konkurrensen.

Varmvatten bör hanteras separat, med fördel som schablon och referensvärde som i Sveby. Det möjliggör fokus på byggnadens energiprestanda snarare än de boendes/verksamhetens beteende och förbrukningsmönster. Därtill behövs tydliga förutsättningar och referensvärden för vädring, garage, kulvertförluster, innetemperatur, klimatdata etc. för att kunna kontrollera och jämföra prestanda.

Större hänsyn behövs till olika lokaltypers förutsättningar En enda kategori för lokaler är inte tillräcklig i och med att det är stor skillnad på kontor, badhus och sjukhus. Olika verksamheter, drifttider och personintensitet, ställer olika krav på varmvatten, ventilation och behov av värme och kyla. I Norge och Finland har man tagit hänsyn till detta genom indelning i ett stort antal byggnadskategorier. Fler sådana kategorier eller fler referensvärden för olika verksamheter behöver utvecklas.

Med standardiserade mallar och kalkyler som tillhandahålls av Boverket skulle en reell granskning innan byggstart möjliggöras för kommunal byggnadsnämnd och byggnadsinspektör. Därtill kan årsenergimätningar i energideklarationerna vara ett viktigt instrument i uppföljningen, främst mellan entreprenör och beställare.

SKL har tidigare ställt sig positivt till geografiska justeringsfaktorer med finare indelning än dagens klimatzoner. Det skulle möjliggöra en högre grad av standardisering så att samma byggnad kan konstrueras för placering på olika orter.

Tidigare införande i kommuner och landsting inget problem om kraven är rimliga

Enligt direktivet ska nära-nollenergikraven gälla offentliga byggnader redan 2019, två år före övriga. SKL tillstyrker detta för offentliga lokaler, förutsatt att kraven är rimliga. Kommuner och landsting ligger i regel i framkant av utvecklingen och vi bedömer att planerad nybyggnation i allt väsentligt kommer att verkställas utan tidsmässiga förskjutningar. För verksamheter i konkurrenssituation riskerar dock kravet att snedvrیدا konkurrensen. Därför bör begreppet ”byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter” tolkas restriktivt och inte anses omfatta allmännyttiga bostadsbolag.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

Beredningen för samhällsbyggnad
2015-08-27

Förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergibyggnader

Folkpartiet Liberalerna ställer sig inte bakom beredningens positiva inställning till möjligheten för kommunerna att ställa kommunala särkrav. Sådana riskerar att för många kommuner fördyra byggkostnaderna och därmed minska den för Sverige så avgörande nyproduktionen av såväl bostäder som andra samhällsviktiga lokaler. För att energi- och miljökraven fortsatt ska värnas vill vi istället att de nationella kraven skärps.

Då vi inte fick gehör för våra yrkanden avger vi denna reservation.

Stockholm 2015-08-27